

Motion till riksdagen

1985/68:Jo783

Ralf Lindström m. fl. (s, m, fp, c)

Förbättrad övervakning av luftföroreningarna i Blekinge och Kronobergs län

---

Bakgrund

Det är välkänt att Kronobergs och Blekinge län drabbats hårt av försurningen. Mycket tack vare länens egna insatser har försurningen blivit förhållandevis väl dokumenterad i de båda länen, främst vad gäller ytvatten. Jämförelsevis god information har under de senaste åren också tagits fram beträffande grundvatten i samarbete mellan kommunerna och resp. länsstyrelse. Den ökade frekvensen skogsskador har särskilt i Blekinge blivit föremål för insatser av skogsvårdsstyrelsen i form av kontroll av utsatta skogsbestånd och information till skogsägare och allmänhet.

Tack vare god övervakning i sjöar och vattendrag kunde försurningssituationen beskrivas förhållandevis väl redan i början på 1970-talet, vilket var en nödvändig utgångspunkt för kalkningsinsatserna. Hade inte dessa kunnat sättas in i så tidigt läge som nu skedde, skulle sannolikt skadorna blivit betydande, främst för fisket.

Nuvarande övervakning

Övervakningen av tillståndet i sjöar och vattendrag avseende påverkan genom avloppsvattenutsläpp och genom försurning är väl utbyggd i de båda länen med årlig kontroll på ca 400 stationer. Därutöver tillkommer ca 600 sjöavsnitt i Kronobergs län som undersöks vart femte år. I jämförelse med detta är övervakningen av tillståndet i luft och mark dålig. I Kronobergs län finns en station i Aneboda sedan 1981 för övervakning av vissa miljökvalitetsparametrar i luft och mark. Stationen ingår i det s. k. PMK-nätet (programmet för övervakning av miljökvalitet, som naturvårdsverket ansvarar för). I Blekinge finns också en PMK-station vid sjön Sannen sedan 1982 samt en station vid Ringamåla, där ett forskningsprojekt rörande markkalkning pågår. Sedan hösten 1985 har ett nybildat luftvårdsförbund i Blekinge påbörjat viss övervakning på 10 stationer av luft och mark. Förberedelser pågår i Kronobergs län för uppbyggnad av en regional övervakning på liknande sätt som i Blekinge. Vidare skall nämnas att i kontrollprogrammet för oljekraftverket i Karlshamn ingår en mätstation i Tostarp strax norr om Karlshamn, där svaveldioxidhalten registreras kontinuerligt. Informationen lagras för att vid behov kunna utvärderas.

Av naturvårdsverkets publikation Monitor 1985 framgår att det finns sammanlagt 28 PMK-stationer i det luft- och nederbördskemiska nätet

bl. a. för beräkning av den s. k. våtdepositionen, dvs. den föroreningsmängd av olika slag som via nederbörden hamnar på marken. Dessa stationer är utrustade med nederbördsuppsamlare som töms en gång varje månad. Halterna av oorganiska joner bestäms i vattnet, bl. a. väte-, sulfat-, nitrat- och ammoniumjoner. Några av dessa stationer har också en luftprovtagningsutrustning med mätning av svaveldioxid i lut, partikelburet svavel m. m., som en förutsättning för att torrdepositionen av svavel m. fl. ämnen skall kunna beräknas. Någon sådan PMK-station finns inte i Kronobergs län.

Det finns också ett internationellt stationsnät som ingår i det samordnade programmet för övervakning och utvärdering av långväga överföring av luftföroreningar i Europa (EMEP) på ett åttioatal platser i 23 länder. Av dessa stationer finns för närvarande 9 i Sverige. Mätstationen i Rångamåla tillhör EMEP-nätet. Den stationen skall nu flyttas till Sännen. På dessa stationer sker dagliga mätningar av svaveldioxid och kvävedioxid samt halten partikelburet sulfat förutom nederbördens ph-värde och halten av ammonium-, nitratsulfat- och kloridjoner.

Övervakningen av mark och grundvatten sker också i Kronobergs och Blekinge län inom PMK, dels genom markprovtagning och vegetationsobservationer på referensstationerna Aneboda och Sännen, dels genom grundvattenobservationer på en station i vardera länet (Liatorp och Sännen). Liknande markprovtagning ingår i Blekinge luftvårdsförbunds program och utförs på de 10 stationer där våtdepositionen undersöks.

Sammanfattningsvis är således övervakningen av luft och nederbörd från miljökvalitetssynpunkt följande inom Kronobergs och Blekinge län:

- ozonmätning varje timma på en station
- våtdeposition (väte-, sulfat-, nitrat-, ammonium- m. fl. joner)
- ackumulerad uppsamling varje månad på två PMK-stationer samt en station som ingår i ett tidsbegränsat forskningsprojekt
- ackumulerad uppsamling varje månad på tio stationer.

Behov

Såsom inledningsvis framhållits är övervakningen av det allmänna tillståndet i sjöar och vattendrag tillfredsställande. Detta får även anses vara fallet, då det gäller effekterna av det sura nedfallet i ytvatten. Däremot är den centralt genom PMK organiserade övervakningen av luftkvaliteten och luftföroreningarnas försurande effekter otillräcklig. Därför har frågan bl. a. diskuterats inom den s. k. sydlänsgruppen bestående av landets sju sydligaste län. I Kronobergs och Blekinge län har man på grund av rådande försurningsläge tvingats ta initiativ till att påbörja regionala mätningar i syfte att komplettera PMK-programmet genom en förtätning av stationsnätet.

De regionala mätningar och observationer som nu på frivillig väg genom ett luftvårdsförbund påbörjats i Blekinge län och som under innevarande år sannolikt också kommer igång i Kronobergs län, inskränker sig till våtdepositionen och vissa markeffekter. Medlemmarna i luftvårdsförbundet är

bl. a. industriföretag med försurande utsläpp. Deras deltagande i den kontroll som det här är fråga om har stöd i miljöskyddslagen. I förbundet ingår också kommuner, större skogsägare, organisationer som LRF samt skogsvårdsstyrelse och länsstyrelse. Särskilt från skogsägarhåll har man ifrågasatt ett frivilligt engagemang inom ett område som staten borde ansvara för. Eftersom skogsägarna dock är mycket oroade över de ökande skogsskadorna, känner man sig ändå nödsakad att noggrannare än tidigare följa förändringarna i skogsbestånden och söka bevis och förklaringar till vad som håller på att ske. När man då kan få till stånd en samordning mellan flera intressenter inom ett luftvårdsförbund, blir kostnaderna därigenom rimliga för varje enskild medlem.

Då det gäller övervakningen av luftföroreningarna och deras effekter skulle man kunna tänka sig en uppdelning av statens och den enskildes ansvar enligt följande principer. Staten borde svara för att luftprovtagningen sker enhetligt i landet. Stationsnätet borde vara tillräckligt tätt för att transport och deposition skulle kunna utvärderas översiktligt för varje kommun med anpassning till topografi, lokala utsläpp osv. Markägare och andra intressenter skulle å sin sida kunna svara för beräkning av våtdepositionen i ett samordnat regionalt provtagningsnät. Med utgångspunkt från resultatet härifrån kan sedan lämpliga åtgärder sättas in i den egna värden av mark, grundvatten och vegetation.

Då det slutligen gäller de mera långsiktiga effekterna (biologiskt och kemiskt) i mark, grundvatten och vegetation, borde staten bygga upp en regional övervakning liknande den som nu finns för kontroll av effekterna av försurning och kalkningsverksamhet i sjöar och vattendrag.

Sammanfattning

Övervakningen av miljö kvaliteten (PMK) bör förstärkas i Kronobergs och Blekinge län på följande sätt:

- mätning i luft på befintliga stationer av svaveldioxid-, kolodioxid- och ozonhalter,
- mätning på befintliga stationer av halter i luftburna partiklar av väte-, ammonium-, nitrat-, sulfat- och kloridjoner,
- ytterligare två stationer i Kronobergs län och en i Blekinge län med samma mätprogram som på de befintliga, dvs. mätning i nederbörd samt i luft och luftburna partiklar enligt ovan,
- förtätning av stationsnätet för mätning av effekter i mark och grundvattnen.

Vid fördelningen av medel till miljövarldsforskningen i landet bör enligt vår mening en övervakning av miljö kvaliteten i enlighet med vad som ovan redovisats, ges hög prioritet.

Hemställan

Med anledning av vad som ovan anförts hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att vid fördelning av medel för miljövarldsfors-

forskning beakta behovet av förbättrad övervakning av luftförore-
ningarnas effekter i Blekinge och Kronobergs län.

Mot. 1985/86
Jo783

Stockholm den 27 januari 1986

Ralf Lindström (s)

Karl-Anders Petersson (c)

Lennart Alsén (fp)

Karl-Gösta Svenson (m)

Kjell Nilsson (s)

Erik Hovhammar (m)

Rune Gustavsson (c)

Charlotte Branting (fp)

Anders G Högmark (m)